

**YÜKSEKÖĞRETİM PERSONELİNİN CEZA SORUŞTURMASI ÖNCESİNDE
4483 SAYILI KANUNUN ÖN İNCELEME VE İZİN MÜESSESESİNİN
UYGULANABİLİRLİĞİ SORUNU**

Doç.Dr. Abdullah UZ

Yüksek Öğretim Kurulu Strateji Daire Başkanı

abdullah_uz@yahoo.com

ÖZET

Memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında özel soruşturma usullerinin uygulanması, ülkemizde çok uzun süredir tartışılmakta olup, Anayasa'da memurlar ve diğer kamu görevlilerinin işlemiş olduğu suçlardan dolayı kovuşturulmalarının, istisnalar dışında, idari makamların iznine bağlı olduğu düzenlenmiştir. 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanuna göre, memurlar veya diğer kamu görevlilerinin görevleri nedeniyle işledikleri suçlar bakımından yetkili merciden ön inceleme sonrası izin alınmaksızın soruşturma açılmaz. Bu çalışmada, Yükseköğretim Personelinin Ceza Soruşturması Öncesinde 4483 Sayılı Kanunun Ön İnceleme ve İzin Müessesesinin Uygulanabilirliği Sorununun tartışılması amaçlanmıştır. Özel soruşturma usulü öncesinde 4483 sayılı Kanunun ilgili hükümlerinin uygulanıp uygulanamayacağı hususu, suçun görevle ilişkisinin niteliğine ve suç tipine bağlı olarak değişebilecektir.

Anahtar Kelimeler: 2547 sayılı Kanun, 4483 sayılı Kanun, Kamu Görevlilerinin Ceza Soruşturması, Görevle İlgili Suçlar, İzin Sistemi, Ön İnceleme

**THE ISSUE OF APPLICABILITY OF PERMISSION AND PRE-PROSECUTION
INVESTIGATION PROCEDURE OF LAW NO. 4483, BEFORE HIGHER EDUCATION
OFFICIALS' SPECIAL CRIMINAL INVESTIGATION**

ABSTRACT

Exceptional inquiry procedure prescribed for public servants and other public employees has long been discussed in our country. The Constitution of Turkey regulates that, prosecution of public servants and other public employees for alleged offences shall be subject, except in cases prescribed by law, to the permission of the administrative authority designated by law. According to “Law No. 4483 on the Trial of Civil Servants and Other Public Officers” the Office of Public Prosecutor shall not launch prosecution for duty crimes committed by civil servants and other public officers subject to this Law unless given permission following a pre-prosecution investigation conducted by certain administrative authorities. This study aims to discuss the applicability of the issue of applicability of permission and pre-prosecution investigation procedure of Law No. 4483, before higher education officials' special criminal investigation. The answer to the question of whether the prosecution for a person will be conducted in accordance with Law No. 4483 or not before the special investigation procedure will change depends on the nature of relationship between crime and public duty and the type of crime.

Keywords: Law No. 2547, Law No. 4483, Prosecution of Public Servants, Job-related Crimes, Permission System, Pre-prosecution Investigation

Giriş

Bilindiği üzere, 2547 sayılı Kanunun 53 üncü maddesinin (c) fıkrasında, (bundan sonra yükseköğretim personeli olarak ifade edilecek olan) yükseköğretim üst kuruluşları başkan ve üyeleri ile yükseköğretim kurumları yöneticilerinin, kadrolu ve sözleşmeli öğretim elemanlarının ve bu kuruluş ve kurumların 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tabi memurlarının **görevleri dolayısıyla** ya da **görevlerini yaptıkları sırada** işledikleri ileri sürülen suçlar hakkında özel soruşturma usulü öngörülmüştür.

Söz konusu maddede soruşturma usulü özel olarak düzenlenmiş, ancak soruşturma öncesi aşamaya ilişkin her hangi bir hükme yer verilmemiştir. Uygulamada, yükseköğretim personelinin suç işlediği isnadını içeren dilekçelerin Cumhuriyet başsavcılarını vasıtasıyla ya da doğrudan yetkili mercie intikal etmesi üzerine soruşturma aşamasına geçilmeden önce inceleme yaptırıldığı ve sonrasında soruşturma açılmasına yer olmadığına karar verildiği sıkça gözlenmektedir. Bu uygulamanın hukuka uygunluğu konusunda istikrarlı olmayan yargı kararlarının mevcudiyeti de dikkat çekmektedir. Bahse konu hukuki belirsizlik karşısında, yükseköğretim personelinin 2547 sayılı Kanunun 53 üncü maddesi çerçevesinde özel soruşturma sürecine tabi tutulması öncesinde, 4483 sayılı Kanunun ön inceleme ve soruşturma izni verilmesine ilişkin hükümlerinin uygulanabilir olup olmadığı hususunun açıklığa kavuşturulması büyük önem arz etmektedir.

İlgili düzenlemeden de açıkça görüleceği üzere, yükseköğretim personeli bakımından soruşturma süreci-ki bu aşama 4483 sayılı Kanun kapsamında Cumhuriyet başsavcılarınca yürütülecek soruşturma aşamasına karşılık gelmektedir- özel olarak düzenlenmiş, ancak soruşturma öncesine ilişkin açık bir düzenlemeye yer verilmemiştir.

Yükseköğretim personeline ilişkin bir şikayet üzerine soruşturma süreci öncesinde hangi işlemlerin yapılabileceği hususu 2547 sayılı Kanunun 53 üncü maddesinde özel olarak düzenlenmemekle birlikte, söz konusu maddenin (c) fıkrasının (8) inci bendinde, *“Bu Kanunda yer almamış hususlarda 4 Şubat 1329 tarihli Memurin Muhakematı Hakkında Kanun hükümleri uygulanır.”* hükmüne yer verilmiş olması nedeniyle, özel olarak 53 üncü maddede düzenlenmeyen hususlarda 4 Şubat 1329 tarihli Memurin Muhakematı Hakkında Kanunun hükümleri uygulama alanı bulabilecektir. Ancak, 4483 sayılı Kanunun 18 inci maddesi ile 4 Şubat 1329 tarihli Memurin Muhakematı Hakkında Kanunu Muvakkat yürürlükten kaldırdığı ve 16 ncı maddesinin birinci fıkrasında da *“Kanunlarda Memurin Muhakematı Hakkında Kanunu Muvakkatın uygulanacağı belirtilen hallerde bu Kanun hükümleri uygulanır.”* hükmüne yer verildiği için 2547 sayılı Kanunda düzenlenmeyen hususlarda 4483 sayılı Kanunun uygulanması gerekmektedir.

Şu halde, 2547 sayılı Kanunda ilk soruşturma ve son soruşturma aşaması olmak üzere sadece

soruşturma süreci özel olarak düzenlendiği için, soruşturma öncesi aşamada yapılacak işlemlerle ilgili olarak 4483 sayılı Kanunun soruşturma öncesini düzenleyen hükümlerinin uygulanması hukuki zorunluluktur. Diğer bir ifade ile, her ne kadar 4483 sayılı Kanunun 2 nci maddesinin ikinci fıkrasında “Görevleri ve sıfatları sebebiyle özel soruşturma ve kovuşturma usullerine tabi olanlara ilişkin kanun hükümleri ile suçun niteliği yönünden kanunlarda gösterilen soruşturma ve kovuşturma usullerine ilişkin hükümler saklıdır.” hükmü yer almakla birlikte, sadece soruşturma aşamasına (ve sonrasında kısaca yargılama mercilerine) yönelik özel düzenleme getiren 2547 sayılı Kanunun 53 üncü maddesinin açık atıf hükmü karşısında, Kanunda özel olarak düzenlenmeyen hususlar arasında yer aldığından kuşku bulunmayan yükseköğretim personelinin soruşturma öncesi tabi olacağı usul bakımından 4483 sayılı Kanunun soruşturma öncesine ilişkin hükümlerinin geçerli olması gerekir.

Dolayısıyla, 2547 sayılı Kanunun 53 üncü maddesinde ilk soruşturma ve son soruşturma olmak üzere iki aşamalı bir şekilde düzenlenen özel soruşturma usulünün 4483 sayılı Kanun kapsamında Cumhuriyet başsavcısı tarafından yürütülecek olan soruşturmaya karşılık geldiği hususu göz önünde bulundurulduğunda; 53 üncü maddenin (c) fıkrasının (8) inci bendindeki atıf gereği yükseköğretim personelinin ceza soruşturması öncesinde izlenecek usul bakımından 4483 sayılı Kanunun izin ve ön inceleme ile ilgili maddelerinin uygulanması gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır.

Yukarıda yer verilen genel hukuki değerlendirme yükseköğretim personelinin tabi olması gereken usule açıklık getirmesi bakımından doğru olmakla birlikte, yükseköğretim personelinin işlemiş olduğu her suç bakımından geçerli olmadığı da bilinmesi gerekir. Bu noktada, 4483 sayılı Kanunun kapsamına yönelik tespit ve değerlendirmeler belirleyici olmakla birlikte, 53 üncü maddenin kapsam ve içeriği de dikkate alınmak durumundadır. Konuya ilişkin hukuken doğru bir sonuca ulaşılabilmesi için ikili bir ayrıma gidilmesi gerektiği düşünülmektedir. Bu bağlamda, yükseköğretim personeline isnat edilen suçun görevle ilişkisinin niteliği bakımından ve suç tipi bakımından ayrı ayrı hukuki tespit ve değerlendirmeler yapılması gerekmektedir ki, aşağıda bu ayrıma yönelik açıklamalara yer verilecektir.

1. Suçun Görevle İlişkisinin Niteliği Bakımından

Bilindiği üzere, 53 üncü madde yükseköğretim personelinin işlediği bütün suçlarda uygulanabilecek bir düzenleme olmayıp, ancak yükseköğretim personelinin *görevleri dolayısıyla* ya da *görevlerini yaptıkları sırada* işledikleri ileri sürülen suçlar hakkında özel soruşturma usulü öngörülmüştür. Dolayısıyla 53 üncü madde, sadece ve sadece *görev dolayısıyla veya görevin yapıldığı sırada* işlendiği iddia edilen suçlar bakımından uygulanabilecektir.

Öte yandan, 4483 sayılı Kanun; 1 inci maddesinde açıkça belirtildiği üzere, memurlar ve diğer kamu görevlilerinin *görevleri sebebiyle işledikleri suçlardan* dolayı yargılanabilmeleri için izin vermeye yetkili mercileri belirtmek ve izlenecek usulü düzenlemek amacıyla çıkartılmış olup, aynı Kanununun 2 nci maddesinde de, Devletin ve diğer kamu tüzel kişilerinin genel idare esaslarına göre yürüttükleri kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevleri ifa eden memurlar ve diğer kamu görevlilerinin *görevleri sebebiyle işledikleri suçlar* hakkında uygulanacağı belirtilmiştir. Dolayısıyla 4483 sayılı Kanun sadece görev sebebiyle işlenen suçlar bakımından uygulanabilecek, görevin yapıldığı sırada işlenen suçlar bakımından uygulanmayacaktır.

Görev sebebiyle işlenen suçlar, kamu görevinin ifası nedeniyle işlenen suçları içermekte olup, suçun kamu görevinden doğmuş sayılması için suçu doğuran fiil ile kişinin görevi arasında illiyet bağı bulunması gerekmektedir.

Bu bağlamda, öncelikle şu hususun tespit edilmesi gerekir: 2547 sayılı Kanununun 53 üncü maddesi hem görev dolayısıyla işlenen suçlar bakımından, hem de görevin yapıldığı sırada işlendiği iddia edilen suçlar bakımından uygulanabilecekken; 4483 sayılı Kanun sadece görev sebebiyle işlenen suçlar bakımından uygulanabilecektir. Amaç ve kapsam yönünden bir karşılaştırma yapıldığında suç-görev ilişkisi bakımından 2547 sayılı Kanununun 53 üncü maddesinin daha geniş kapsamlı olduğu görülmektedir.

Her iki düzenlemenin amaç ve kapsamına ilişkin yukarıdaki tespitten hareketle, 2547 sayılı Kanununun 53 üncü maddesinin uygulanması gereken her durumda, 4483 sayılı Kanununun da uygulama alanı bulmayacağı açıkça söylenebilir. Daha açık bir ifade ile, yükseköğretim personeli tarafından işlendiği iddia edilen suçun görev dolayısıyla işlenmesi hali ile görevin yapıldığı sırada işlenmesi hali ayrı ayrı değerlendirilerek 4483 sayılı Kanunun ilgili düzenlemelerinin uygulanabilir olup olmadığının netleştirilmesi gerekir.

a. Görevin Yapıldığı Sırada İşlendiği İddia Edilen (Ancak Görevle İlgili Olmayan) Suçlar Bakımından

Yukarıda da izah edilmeye çalışıldığı üzere, yükseköğretim personelinin görev yaptığı sırada bir suç işlediği iddiası gündeme geldiğinde 53 üncü maddedeki özel soruşturma usulü uygulama alanı bulacaktır. Ancak bu durumda soruşturma öncesinde 4483 sayılı Kanunun ön inceleme ve

izin ile ilgili hükümleri uygulanamaz. Zira, 4483 sayılı Kanun sadece ve sadece “görev sebebiyle” (bu ifadenin 53 üncü maddedeki karşılığı “görev dolayısıyla” olup, bu ifadeden fiilin görevle ilgili olması gerektiği anlaşılmalıdır) işlendiği iddia edilen suçlar bakımından uygulanabilir. Şu halde, yükseköğretim personelinin görev yaptığı sırada bir suç işlediğinin iddia edilmesi halinde 4483 sayılı Kanunun soruşturma öncesi aşamaya ilişkin hükümleri uygulanamayacak, doğrudan ve sadece 53 üncü maddedeki özel soruşturma usulünün işletilmesi gerekecektir.

b. Görev Dolayısıyla/Nedeniyle İşlendiği İddia Edilen Suçlar Bakımından

4483 sayılı Kanun sadece görev sebebiyle işlenen suçlar bakımından uygulanabileceğine göre, yükseköğretim personelinin *görevleri dolayısıyla/nedeniyle* işledikleri ileri sürülen suçlar bakımından 2547 sayılı Kanunun 53 üncü maddesindeki özel soruşturma usulü öncesinde 4483 sayılı Kanunun izin ve ön incelemeye ilişkin hükümleri uygulama alanı bulabilecektir. Bu hukuki değerlendirme çerçevesinde, 4483 sayılı Kanunun ilgili maddeleri esas alındığında, yükseköğretim personelinin soruşturulması öncesine ilişkin usul aşağıda açıklandığı şekilde işletilmelidir:

I- 4483 sayılı Kanunun 4 üncü maddesi uyarınca, Cumhuriyet başsavcıları, yükseköğretim personelinin görevleri dolayısıyla suç işlediklerine ilişkin herhangi bir ihbar veya şikayet aldıklarında veya böyle bir durumu öğrendiklerinde; ivedilikle toplanması gerekli ve kaybolma ihtimali bulunan delilleri tespitten başka hiçbir işlem yapmayarak ve hakkında ihbar veya şikayette bulunulan yükseköğretim personelinin ifadesine başvurmaksızın evrakın bir örneğini, soruşturma izni verilmesi ve sonrasında 2547 sayılı Kanunun 53 üncü maddesine göre soruşturma usulünün işletilmesi için yetkili mercilere göndermesi gerekmektedir. Bu arada, Cumhuriyet başsavcıları dışındaki diğer kamu görevlileri de, yükseköğretim personeline görevleri dolayısıyla suç işlendiğini ihbar, şikayet, bilgi, belge veya bulgulara dayanarak öğrendiklerinde durumu izin vermeye yetkili mercie iletmekle yükümlüdür. Ancak işleme esas alınacak ihbar ve şikâyetlerin soyut ve genel nitelikte olmaması, ihbar veya şikâyetlerde kişi veya olay belirtilmesi, iddiaların ciddî bulgu ve belgelere dayanması, ihbar veya şikâyet dilekçesinde dilekçe sahibinin doğru ad, soyad ve imzası ile iş veya ikametgâh adresinin bulunması zorunludur. Bu şartları taşımayan ihbar ve şikâyetler Cumhuriyet başsavcıları ve izin vermeye yetkili merciler tarafından işleme konulmaz ve durum, ihbar veya şikâyetle bulunana bildirilir. iddiaların, sıhhati şüpheye mahal vermeyecek belgelerle ortaya konulmuş olması halinde ise, ad, soyad ve imza ile iş veya ikametgâh adresinin doğruluğu şartı aranmayacaktır.

II- 4483 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinde soruşturma izni vermeye yetkili merciler sayılmış olup, ilgili maddede yükseköğretim personeli bakımından uygulanabilecek hüküm (d) bendinde yer almaktadır. Zira yükseköğretim personeli, söz konusu maddenin diğer bentlerinde sayılanlardan hiç birine girmemektedir. Kaldı ki, 3046 sayılı Kanun, 5018 sayılı Kanun, 4734 sayılı Kanun ve 659 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede de açıkça belirtildiği üzere yükseköğretim üst kuruluşları ve yükseköğretim kurumları Milli Eğitim Bakanlığının ilgili kuruluşu niteliğindedir. Dolayısıyla 4483 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (d) bendindeki “Başbakanlık ve bakanlıkların merkez ve bağlı veya ilgili kuruluşlarında görev yapan diğer memur ve kamu görevlileri hakkında o kuruluşun en üst idari amiri,” hükmü uyarınca yükseköğretim üst kuruluşlarında Başkan, yükseköğretim kurumlarında da Rektörler soruşturma izni vermekle yetkili mercilerdir. Yine aynı maddeye göre, bunların yokluğunda bu yetki Başkan Vekili ya da Rektör Vekili tarafından kullanılabilir. Eğer birden fazla yükseköğretim personeli tarafından iştirak halinde bir suç işlendiği iddiası söz konusu ise, üst düzey yükseköğretim personelinin bağlı olduğu yetkili merci, iştirak halindeki diğer kamu görevlileri için de izin vermeye yetkili merci haline gelecektir.

III- 4483 sayılı Kanunun 5 inci maddesine göre, izin vermeye yetkili merci (duruma göre Başkan veya Rektör), yükseköğretim personelinin görevleri dolayısıyla suç işlediklerini bizzat veya Cumhuriyet başsavcılığı ya da diğer kamu görevlileri vasıtasıyla iletilen ihbar, şikâyet üzerine öğrendiğinde bir ön inceleme başlatması gerekir. Ancak (ihbar veya şikâyet eden kişilerin konu ile ilgili olarak daha önceki ön incelemenin neticesini etkileyecek yeni belge sunması hali hariç) ilgili ihbar ve şikâyetler konusunda daha önce sonuçlandırılmış bir ön inceleme olması halinde, Cumhuriyet başsavcılıkları ile izin vermeye yetkili mercilerin müracaatı işleme koymaması gerekir.

IV- 4483 sayılı Kanunun 5 inci maddesine göre ön inceleme, izin vermeye yetkili merci tarafından bizzat yapılabileceği gibi, görevlendireceği bir veya birkaç denetim elemanı veya hakkında inceleme yapılanın üstü konumundaki memur ve kamu görevlilerinden biri veya birkaçı eliyle de yaptırılabilir. İnceleme yapacakların, izin vermeye yetkili merciin bulunduğu kamu kurum veya kuruluşunun içerisinden belirlenmesi esas olmakla birlikte, işin özelliğine göre yetkili merci, anılan incelemenin başka bir kamu kurum veya kuruluşunun elemanlarıyla yaptırılmasını da ilgili kuruluştan isteyebilir (bu isteğin yerine getirilmesi, ilgili kuruluşun takdirine bağlıdır). Eğer birden fazla kişi ön inceleme ile görevlendirilmişse, bunlardan biri başkan olarak belirlenir.

V- 4483 sayılı Kanunun 6 ncı maddesi uyarınca ön inceleme ile görevlendirilen kişi veya kişiler, bakanlık müfettişleri ile kendilerini görevlendiren merciin bütün yetkilerini haiz olup, bu Kanunda hüküm bulunmayan hususlarda Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununa göre işlem yapabilirler. Bu bağlamda, hakkında inceleme yapılan yükseköğretim personelinin ifadesini de

almak suretiyle yetkileri dahilinde bulunan gerekli bilgi ve belgeleri toplayıp, görüşlerini içeren bir rapor düzenleyerek durumu izin vermeye yetkili mercie sunarlar. Ön inceleme birden çok kişi tarafından yapılmışsa, farklı görüşler raporda gerekçeleriyle ayrı ayrı belirtilir.

VI- Yetkili merci bu rapor üzerine gerekçeli olarak soruşturma izni verilmesine veya verilmemesine karar verir. 4483 sayılı Kanunun 7 nci maddesi gereğince yetkili merci, soruşturma izni konusundaki kararını suçun öğrenilmesinden itibaren ön inceleme dahil en geç otuz gün içinde vermek zorundadır. Ancak bu süre, zorunlu hallerde onbeş günü geçmemek üzere bir defa uzatılabilir.

Buna göre izin vermeye yetkili merci, suçun işlendiğini bizzat veya soruşturma iznini isteyen cumhuriyet başsavcısının talebinden veya herhangi bir ihbar veya şikayet aldığı anda öğrenebilecektir. Basın-yayın organlarında çıkan yasa kapsamına giren bir suça ilişkin haber de ihbar kabul edilmelidir. İlgili düzenlemede izin merciinin suçun işlendiğini yukarıda belirtilen biçimlerde öğrendiğinde süre başlatıldığına göre, sürenin başlangıcının, ön inceleme emrinin verildiği tarih olarak kabul edilmesi gerekmektedir. Bu hükümlere göre yasa koyucu, konunun sürüncemede kalmasını önlemek amacıyla ön incelemenin kısa sürede sonuçlandırılmasını öngörmüştür. Bu nedenle izin mercii 30+15 günlük süre içerisinde soruşturma iznini verme veya vermeme kararını almak zorundadır. Yani, yetkili merci, herhalde yukarıdaki fıkrada belirtilen süreler içinde yükseköğretim personeli hakkında soruşturma izni verilmesi veya verilmemesi konusunda karar vermek zorundadır.

Ancak söz konusu süreler içerisinde izin konusunda bir karar verilememiş ise ne olacaktır? 4483 sayılı Kanuna esas kanun tasarısında yer alan, “maddede öngörülen sürelerde izin verilmediği takdirde izin verilmiş sayılır.” yolundaki hüküm Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda tasarıdan çıkarılmıştır. Bu durumda, gösterilen süre içerisinde izin verilmediği takdirde izin verilmiş veya verilmemiş sayılır biçiminde bir yorum yapma olanağı kalmamıştır. İşin sonuçlanabilmesi için, izin vermeye yetkili merciin zorunlu olarak olumlu veya olumsuz bir kararının aranması gerekecektir. Bu nedenle izin vermeye yetkili merci sürenin aşılması halinde dahi olumlu veya olumsuz bir karar vermek zorundadır. Öngörülen sürelerde işi sonuçlandırmayarak kasten sürüncemede bırakan izin vermeye yetkili mercilerin cezai sorumlulukları gündeme gelebilecektir.

4483 sayılı Kanunun 9 uncu maddesine göre, yetkili merci, soruşturma izni verilmesine veya verilmemesine ilişkin kararını Cumhuriyet başsavcılığına, hakkında inceleme yapılan yükseköğretim personeline ve varsa şikayetçiye bildirmesi gerekir. Soruşturma izni verilmesine ilişkin karara karşı hakkında inceleme yapılan yükseköğretim personeli; soruşturma izni verilmemesine ilişkin karara karşı ise Cumhuriyet başsavcılığı veya şikayetçi yetkili merciin kararının tebliğinden itibaren on gün içinde itiraz yoluna gidebilir.

VII- 4483 sayılı Kanunun 9 uncu maddesi uyarınca yetkili merci olarak Başkanın verdiği kararlar için itiraz mercii Ankara Bölge İdare Mahkemesi, Rektörün verdiği kararlar için ilgili Rektörlüğün yargı çevresinde bulunduğu bölge idare mahkemesidir. İtiraz mercii öncelikle inceleyeceği itiraza ilişkin kararını en geç üç ay içerisinde vermesi gerekir. İtiraz üzerine verilen kararlar kesindir.

VIII- 4483 sayılı Kanunun 11 inci maddesi ile 2547 sayılı Kanunun 53 üncü maddesi birlikte değerlendirildiğinde, soruşturma izninin süresi içinde itiraz edilmeden veya itirazın reddi sonunda kesinleşmesi ya da soruşturma izni verilmemesine ilişkin karara karşı yapılan itirazın kabulü üzerine ilgili dosya, ilk soruşturmanın yürütülmesi için 53 üncü maddedeki usule tabi tutulur.

IX- 2547 sayılı Kanunun 53 üncü maddesinde yükseköğretim personeli, ilk soruşturma ve son soruşturma olmak üzere iki aşamalı bir özel soruşturma usulüne tabi kılınmıştır. Buna göre; Yükseköğretim Kurulu Başkanı için, kendisinin katılmadığı, Milli Eğitim Bakanının başkanlığındaki bir toplantıda, Yükseköğretim Kurulu üyelerinden teşkil edilecek en az üç kişilik bir kurulca; diğerleri için, Yükseköğretim Kurulu Başkanınca veya diğer disiplin amirlerince doğrudan veya görevlendirecekleri uygun sayıda soruşturmacı tarafından ilk soruşturma yapılır. Öğretim elemanlarından soruşturmacı tayin edilmesi halinde, bunların, hakkında soruşturma yapılacak öğretim elemanının akademik unvanına veya daha üst akademik unvana sahip olmaları şarttır. Yükseköğretim Kurulu Başkan ve üyeleri ile Yükseköğretim Denetleme Kurulu Başkan ve üyeleri hakkında Danıştay Birinci Dairesi; üniversite rektörleri, rektör yardımcıları ile üst kuruluş genel sekreterleri hakkında, Yükseköğretim Kurulu üyelerinden teşkil edilecek üç kişilik kurul; üniversite, fakülte, enstitü ve yüksekokul yönetim kurulu üyeleri, fakülte dekanları ve dekan yardımcıları, enstitü ve yüksekokul müdürleri ve yardımcıkları ile üniversite genel sekreterleri hakkında, rektörün başkanlığında rektörce görevlendirilen rektör yardımcılarında oluşacak üç kişilik kurul; öğretim elemanları, fakülte, enstitü ve yüksekokul sekreterleri hakkında üniversite yönetim kurulu üyeleri arasından oluşturulacak üç kişilik kurul; 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tabi memurlar hakkında, mahal itibariyle yetkili il idare kurulu son soruşturmanın açılıp açılmamasına karar vermeye yetkilidir.

X- Yükseköğretim Kurulu ve Yükseköğretim Denetleme Kurulu Başkan ve üyeleri hakkında Danıştay Birinci Dairesinde verilen lüzum-u muhakeme kararına itirazın incelenmesi ile men-i muhakeme kararlarının kendiliğinden incelenmesi yetkisi Danıştay'ın İdari İşler Kuruluna aittir. Diğer kurullarca verilen lüzum-u muhakeme kararına ilgililerce yapılacak itiraz ile men-i muhakeme kararları kendiliğinden Danıştay Birinci Dairesince incelenerek karara bağlanmaktadır.

XI- Lüzum-u muhakemesi kesinleşen Yükseköğretim Kurulu ve Yükseköğretim Denetleme Kurulu Başkan ve üyelerinin yargılanması Yargıtay ilgili ceza dairesine, temyiz incelemesi Ceza

Genel Kuruluna, diğer görevlilerin yargılanmaları suçun işlendiği yer adliye mahkemelerine aittir.

XII- Değişik statüdeki kişilerin birlikte suç işlemeleri halinde soruşturma usulü ve yetkili yargılama mercii görev itibariyle üst dereceliye göre tayin olunur.

XIII- 4483 sayılı Kanunun 15 inci maddesi uyarınca, yükseköğretim personeli hakkındaki ihbar ve şikayetlerin, ihbar veya şikayet edilen yükseköğretim personelini mağdur etmek amacıyla ve uydurma bir suç isnadı suretiyle yapıldığının 53 üncü maddedeki özel soruşturma süreci sonucunda anlaşılması veya ilgili yükseköğretim personelinin yargılanması sonucunda yargı kararı ile sabit olması halinde, haksız isnatta bulunanlar hakkında yetkili ve görevli Cumhuriyet başsavcılığınca re'sen soruşturma yürütülebileceği gibi, yükseköğretim personeli de kamu davası açılması için Cumhuriyet başsavcılığına başvurma ve haksız isnatta bulunanlar hakkında genel hükümlere göre tazminat davası açma hakkına sahiptir.

2. Yükseköğretim Personeline İsnat Edilen Suç Tipi Bakımından

2547 sayılı Kanunun 53 üncü maddesi, yükseköğretim personelinin işlediği bütün suçlarda uygulanabilecek bir düzenleme niteliğinde değildir. Zira söz konusu maddenin (c) fıkrasının (7). bendinde *“İdeolojik amaçlarla Anayasada yer alan temel hak ve hürriyetleri, devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü veya dil, ırk, sınıf, din ve mezhep ayrılığına dayanılarak nitelikleri Anayasada belirtilen Cumhuriyeti ortadan kaldırmak maksadıyla işlenen suçlarla bunlara irtibatlı suçlar, öğrenme ve öğretme hürriyetini doğrudan veya dolaylı olarak kısıtlayan, kurumların sükün, huzur ve çalışma düzenini bozan boykot, işgal, engelleme, bunları teşvik ve tahrik, anarşik ve ideolojik olaylara ilişkin suçlar ile ağır cezayı gerektiren suçüstü hallerinde, yukarıda yazılı usuller uygulanmaz; bu hallerde kovuşturmayı Cumhuriyet Savcısı doğrudan yapar.”* hükmüne yer verilmiştir.

Buna göre, *ağır cezayı gerektiren suçüstü hallerinde ve maddede sayılan suçların işlendiği iddiası* gündeme geldiğinde, 53 üncü maddede ilk soruşturma ve son soruşturma olmak üzere iki aşamalı olarak düzenlenen özel soruşturma usulü yerine Cumhuriyet savcısı tarafından genel hükümlere göre soruşturma yürütülecektir. Burada, söz konusu hallerde 53 üncü maddedeki özel soruşturma usulü uygulanmayacak olmakla birlikte, 4483 sayılı Kanunun soruşturma öncesi aşamaya ilişkin hükümlerinin uygulanıp uygulanmayacağı sorusu gündeme gelecektir. Bu soruya 4483 sayılı Kanunun ilgili düzenlemeleri üzerinden cevap bulunması gerekir. 4483 sayılı Kanunun 2 nci maddesinin üçüncü fıkrasında, *“Ağır cezayı gerektiren suçüstü hali genel hükümlere tabidir.”* düzenlemesine yer verilmiş olup, hem 2547 sayılı Kanunun 53 üncü maddesinde, hem de 4483 sayılı Kanunun 2 nci maddesindeki bu düzenleme uyarınca yükseköğretim personelinin *ağır cezayı gerektiren suçüstü halinde* ne 4483 sayılı Kanunun soruşturma öncesinde ön inceleme ve izin prosedürüne ilişkin hükümleri uygulanabilecek ne de 53 üncü maddedeki özel soruşturma usulü işletilebilecektir. Bu durumda doğrudan ceza muhakemesine ilişkin genel hükümlere göre

Cumhuriyet savcılar tarafından soruşturma yapılacaktır.

Diğer taraftan, 2547 sayılı Kanunun 53 üncü maddenin (c) fıkrasının (7) nci bendinde sayılan diğer suçların yükseköğretim personeli tarafından işlendiği iddiasında ise, ilgili düzenlemede soruşturmanın doğrudan Cumhuriyet Savcısı tarafından yapılacağı belirtilmiş olmasının sadece 53 üncü maddedeki özel soruşturma usulünü devre dışı bıraktığı, soruşturma öncesi aşama bakımından tıpkı 4483 sayılı Kanundaki gibi Savcı tarafından izin sürecinin işletilmesi gerektiği; 4483 sayılı Kanunun 2 nci maddesindeki “suçun niteliği yönünden kanunlarda gösterilen soruşturma ve kovuşturma usullerine ilişkin hükümler saklıdır” hükmünün sadece özel soruşturma usulünün uygulanmasına işaret ettiği, dolayısıyla soruşturma öncesi aşamanın bu kapsamda değerlendirilemeyeceği düşünülmektedir.

Öte yandan, 2547 sayılı Kanunun 53 üncü maddenin (c) fıkrasının (6) ncı bendinde, “Yükseköğretim Kurulu Başkanı ve rektörlerin 1609 sayılı Bazı Cürümlerden Dolayı Memurlar ve Şerikleri Hakkında Takip ve Muhakeme Usulüne Dair Kanun kapsamına giren suçlarından dolayı yapılacak ceza soruşturmasında yukarıda belirtilen ceza kovuşturması usulü tatbik edilir. Bunlar dışında kalan tüm görevliler için 1609 sayılı Bazı Cürümlerden Dolayı Memurlar ve Şerikleri Hakkında Takip ve Muhakeme Usulüne Dair Kanun hükümleri uygulanır.”

1609 sayılı Bazı Cürümlerden Dolayı Memurlar ve Şerikleri Hakkında Takip ve Muhakeme Usulüne Dair Kanun kapsamına giren suçlarından dolayı kanuni kovuşturma için gereken izin, Yükseköğretim Kurulu üyeleri ile Yükseköğretim Denetleme Kurulu Başkan ve üyeleri ve bu kuruluşların memurları (Üniversitelerarası Kurul memurları dahil) hakkında Yükseköğretim Kurulu Başkanından, üniversite yöneticileri ve öğretim elemanları ile memurlar hakkında üniversite rektörlerinden alınır.” hükmüne yer verilmiştir.

Söz konusu düzenlemede atıf yapılan 1609 sayılı Kanun, 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu ile yürürlükten kaldırılmıştır. Ancak ilgili Kanunun 23 üncü maddesinde, 1609 sayılı Kanunun kaldırıldığından bahsedilmekle birlikte, (yukarıda belirtildiği üzere, 4483 sayılı Kanunun 18 inci maddesi ile 4 Şubat 1329 tarihli Memurin Muhakematı Hakkında Kanunu Muvakkat yürürlükten kaldırıldığı ifade edilmiş ve 16 ncı maddesinin birinci fıkrasında da “*Kanunlarda Memurin Muhakematı Hakkında Kanunu Muvakkatın uygulanacağı belirtilen hallerde bu Kanun hükümleri uygulanır.*” hükmüne yer verilmiştir.) 1609 sayılı Kanuna yapılan atıfların 3628 sayılı Kanuna yapılmış sayılacağına dair herhangi bir hükme yer verilmemiştir. Bu durumda, diğer kanunlarda 1609 sayılı Kanuna yapılan atıfların nasıl bir hukuki anlam taşıdığı hususu önem kazanmaktadır. Bu bağlamda, konunun sadece 2547 sayılı Kanunun 53 üncü maddesi özelinde hukuki değerlendirmesi yapılacaktır.

Öncelikle; 3628 sayılı Kanunun 17 nci maddesine göre, söz konusu Kanunda ve 18.6.1999 tarihli ve 4389 sayılı Bankalar Kanununda yazılı suçlarla, irtikâp, rüşvet, basit ve nitelikli zimmet,

görev ırasında veya görevinden dolayı kaçakçılık, resmî ihale ve alım ve satımlara fesat karıştırma, Devlet sırlarının açıklanması veya açıklanmasına sebebiyet verme suçlarından veya bu suçlara iştirak etmekten sanık olanlar (müsteşarlar, valiler ve kaymakamlar hariç) hakkında 2.12.1999 tarihli ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümleri uygulanmayacaktır. Dolayısıyla, 1609 sayılı Kanundan aynen 3628 sayılı Kanuna alınan irtikâp, rüşvet, basit ve nitelikli zimmet, görev ırasında veya görevinden dolayı kaçakçılık, resmî ihale ve alım ve satımlara fesat karıştırma, Devlet sırlarının açıklanması veya açıklanmasına sebebiyet verme suçlarını işlediği veya bu suçlara iştirak ettiği iddia edilen yükseköğretim personeli hakkında 4483 sayılı Kanunun soruşturma öncesi aşamaya ilişkin hükümleri uygulanmayacaktır.

Ancak, irtikâp, rüşvet, basit ve nitelikli zimmet, görev ırasında veya görevinden dolayı kaçakçılık, resmî ihale ve alım ve satımlara fesat karıştırma, Devlet sırlarının açıklanması veya açıklanmasına sebebiyet verme suçlarını işlediği veya bu suçlara iştirak ettiği iddia edilen yükseköğretim personeli hakkında 2547 sayılı Kanunun 53 üncü maddesindeki soruşturma usulünün uygulanıp uygulanmayacağı hususunun ilgili maddedeki düzenlemeler esas alınarak açıklığa kavuşturulması gerekir.

Yukarıda da değinildiği üzere, 2547 sayılı Kanunun 53 üncü maddenin (c) fıkrasının (6) ncı bendinde, “Yükseköğretim Kurulu Başkanı ve rektörlerin 1609 sayılı Bazı Cürümlerden Dolayı Memurlar ve Şerikleri Hakkında Takip ve Muhakeme Usulüne Dair Kanun kapsamına giren suçlarından dolayı yapılacak ceza soruşturmasında yukarıda belirtilen ceza kovuşturması usulü tatbik edilir. Bunlar dışında kalan tüm görevliler için 1609 sayılı Bazı Cürümlerden Dolayı Memurlar ve Şerikleri Hakkında Takip ve Muhakeme Usulüne Dair Kanun hükümleri uygulanır.

1609 sayılı Bazı Cürümlerden Dolayı Memurlar ve Şerikleri Hakkında Takip ve Muhakeme Usulüne Dair Kanun kapsamına giren suçlarından dolayı kanuni kovuşturma için gereken izin, Yükseköğretim Kurulu üyeleri ile Yükseköğretim Denetleme Kurulu Başkan ve üyeleri ve bu kuruluşların memurları (Üniversitelerarası Kurul memurları dahil) hakkında Yükseköğretim Kurulu Başkanından, üniversite yöneticileri ve öğretim elemanları ile memurlar hakkında üniversite rektörlerinden alınır.” hükmüne yer verilmiştir.

Söz konusu düzenleme çerçevesinde yükseköğretim personelini, Yükseköğretim Kurulu Başkanı ve rektörler ile diğerleri olmak üzere iki grupta ele almak gerekir. İlgili maddeye göre, 1609 sayılı Kanundan aynen 3628 sayılı Kanuna alınan irtikâp, rüşvet, basit ve nitelikli zimmet, görev ırasında veya görevinden dolayı kaçakçılık, resmî ihale ve alım ve satımlara fesat karıştırma, Devlet sırlarının açıklanması veya açıklanmasına sebebiyet verme suçlarını işlediği veya bu suçlara iştirak ettiği iddia edilen Yükseköğretim Kurulu Başkanı veya rektörler hakkında (3628 sayılı Kanunun 17 nci maddesinin son fıkrasındaki “Görevleri veya sıfatları sebebi ile özel soruşturma ve kovuşturma usulüne tabi olan sanıklarla ilgili kanun hükümleri saklıdır.” hükmü

uyarınca) 53 üncü maddedeki özel soruşturma usulü işletilecektir.

Ancak, irtikâp, rüşvet, basit ve nitelikli zimmet, görev ırasında veya görevinden dolayı kaçakçılık, resmî ihale ve alım ve satımlara fesat karıştırma, Devlet sırlarının açıklanması veya açıklanmasına sebebiyet verme suçları dışında 3628 sayılı Kanunun 17 nci maddesinde belirtilen diğer suçları işlediği iddia edilen Yükseköğretim Kurulu Başkanı ve rektörler hakkında, 3628 sayılı Kanun hükümleri uygulanacaktır.

Yükseköğretim Kurulu Başkanı ve rektörler dışındaki diğer yükseköğretim personeli hakkında ise, 53 üncü maddedeki “*Bunlar dışında kalan tüm görevliler için 1609 sayılı Bazı Cürümlerden Dolayı Memurlar ve Şerikleri Hakkında Takip ve Muhakeme Usulüne Dair Kanun hükümleri uygulanır.*” hükmü esas alınarak işlem yapılması gerekir. Söz konusu düzenlemede, irtikâp, rüşvet, basit ve nitelikli zimmet, görev ırasında veya görevinden dolayı kaçakçılık, resmî ihale ve alım ve satımlara fesat karıştırma, Devlet sırlarının açıklanması veya açıklanmasına sebebiyet verme suçları bakımından 1609 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiş olmakla birlikte, 1609 sayılı Kanunun 3628 sayılı Kanunla yürürlükten kaldırılmış olması nedeniyle, 1609 sayılı Kanundan 3628 sayılı Kanuna aynen alınan bahse konu suçları işlediği veya bu suçlara iştirak ettiği iddia edilen (Yükseköğretim Kurulu Başkanı ve rektörler dışındaki) diğer yükseköğretim personeli hakkında, 3628 sayılı Kanunun 17 ve devamındaki soruşturma ile ilgili maddelerinin uygulanabilirliği sorgulama konusu edilecektir.

Bu bağlamda, 2547 sayılı Kanunun 53 üncü maddenin (c) fıkrasının (6) ncı bendindeki “*1609 sayılı Bazı Cürümlerden Dolayı Memurlar ve Şerikleri Hakkında Takip ve Muhakeme Usulüne Dair Kanun kapsamına giren suçlarından dolayı kanuni kovuşturma için gereken izin, Yükseköğretim Kurulu üyeleri ile Yükseköğretim Denetleme Kurulu Başkan ve üyeleri ve bu kuruluşların memurları (Üniversitelerarası Kurul memurları dahil) hakkında Yükseköğretim Kurulu Başkanından, üniversite yöneticileri ve öğretim elemanları ile memurlar hakkında üniversite rektörlerinden alınır.*” hükmünün uygulama kabiliyeti olup olmadığı üzerinde durulması gerekir.

Her ne kadar 1609 sayılı Kanun 3628 sayılı Kanun ile yürürlükten kaldırılmış ve 1609 sayılı Kanundaki “izin” sistemi, 3628 sayılı Kanunla “bildirim” sistemine dönüştürülmüş olsa da, (3628 sayılı Kanunun 17 nci maddesinin son fıkrasındaki “*Görevleri veya sıfatları sebebi ile özel soruşturma ve kovuşturma usulüne tabi olan sanıklarla ilgili kanun hükümleri saklıdır.*” hükmü uyarınca) 53 üncü maddenin (c) fıkrasının (6) ncı bendindeki düzenlemenin, irtikâp, rüşvet, basit ve nitelikli zimmet, görev ırasında veya görevinden dolayı kaçakçılık, resmî ihale ve alım ve satımlara fesat karıştırma, Devlet sırlarının açıklanması veya açıklanmasına sebebiyet verme suçlarını işlediği veya bu suçlara iştirak ettiği iddia edilen *Yükseköğretim Kurulu üyeleri ile Yükseköğretim Denetleme Kurulu Başkan ve üyeleri ve bu kuruluşların memurları*

(*Üniversitelerarası Kurul memurları dahil*) hakkında Yükseköğretim Kurulu Başkanından; (rektör dışındaki) *üniversite yöneticileri ve öğretim elemanları ile memurlar hakkında* üniversite rektörlerinden izin alınması gerektiği şeklinde yorumlanabileceği düşünülmektedir. Yani yükseköğretim personeli bakımından özel düzenleme niteliğindeki 53 üncü maddenin bu düzenlemesi ile aslında 1609 sayılı Kanundan bağımsız (ilgili düzenleme kapsamındaki suçlar bağlamında 1609 sayılı Kanuna atıf yapmıştır) olarak bir soruşturma izni alınması öngörülmüştür. Bu grupta yer alan yükseköğretim personelinin 3628 sayılı Kanunun kapsamına giren 1609 sayılı Kanunda sayılan suçlar dışındaki suçları işlediği iddiasında ise 3628 sayılı Kanundaki soruşturmaya ilişkin hükümler uygulama alanı bulacaktır.

Sonuç

Yükseköğretim personelinin **görevleri dolayısıyla/nedeniyle** suç işledikleri iddiası gündeme geldiğinde, yukarıda yer verilen hukuki değerlendirmeler çerçevesinde, 4483 sayılı Kanunun ilgili düzenlemeleri uyarınca soruşturma öncesi izlenmesi gereken usulün işletilmesi gerekir. Bu durumda, ilgisine göre soruşturma izni vermeye yetkili başkan veya rektörden izin alınması, izin vermeye yetkili merci olarak başkan veya rektör tarafından ön inceleme yapmak üzere bir veya birden fazla kişinin görevlendirilmesi, söz konusu kişi/kişilerce hazırlanacak rapor sonrasında soruşturma aşamasına geçilmesi için izin verilmesi veya izin verilmemesi yönünde karar verilmesi, verilen kararların ilgililerce itiraza konu edilebilmesi, süresi içinde itiraz edilmemesi veya itirazın reddi/kabulü üzerine verilen kararın kesinleşmesi, kesinleşen kararın soruşturma izni verilmemesi yönünde olması halinde soruşturma aşamasına geçilmemesi, kesinleşen kararın soruşturma izni verilmesi yönünde olması halinde ancak 2547 sayılı Kanunun 53 üncü maddesinde düzenlenen ilk soruşturma ve sonrasında da son soruşturma usulünün işletilmesi gerekmektedir. Bu değerlendirmenin, görevleri dolayısıyla/nedeniyle suç işledikleri iddiası gündeme geldiğinde yükseköğretim personelinin diğer kamu görevlilerine göre daha fazla himaye edilmesi sonucu doğuracağı eleştirisi yöneltilebilirse de; 2547 sayılı Kanunun 53 üncü maddesi ile 4483 sayılı Kanunun açık düzenlemelerinin lafzı esas alındığında, bu yöndeki eleştirilerin hukuki geçerliliğinin olmadığı değerlendirilmektedir.